

Dr. Sebestyén Ádám*:
Útmutató a befektetési egységekhez kötött életbiztosításokhoz

A befektetési egységekhez kötött (unit-linked) életbiztosítások a fogyasztók számára értékesített biztosítási termékek közül talán a legbonyolultabbak, így ezek általában befektetési ismereteket és aktív portfóliókezelést is igényelnek. Bár jelentős számban választják ezt az életbiztosítási termékfajta, a tapasztalatok azt mutatják, hogy számos esetben a szerződések továbbra sincsenek tisztában alapvető jellemzőivel, kockázataival és költségstruktúrájával. Jelen cikkünkben összefoglaljuk, hogy mit érdemes szem előtt tartani, mielőtt egy unit-linked életbiztosítást kötünk.

A befektetési egységekhez kötött életbiztosítások alapvetően a hagyományos, vegyes életbiztosítások által nyújtott biztosítási szolgáltatásokat (haláleseti szolgáltatás és elérési szolgáltatás) ötvözik a befektetési alapok által kínált befektetési lehetőségekkel. A konstrukció lényege, hogy a szerződő az általa befizetett biztosítási díjakból – a vásárlás napján érvényes árfolyamon – ún. befektetési egységeket vásárol a biztosító által kínált eszközalapok közül általa kiválasztott eszközalap(ok)ban. A biztosító többféle, eltérő befektetési stratégiát követő eszközalapot hozhat létre: léteznek biztonságos, de alacsonyabb hozamot ígérők (pl. államkötvényszerű eszközalapok), illetve hosszabb távon magasabb hozamot kínáló, de kockázatosabb eszközökbe (pl. részvényekbe) fektető eszközalapok is. Az ezekben vásárolt befektetési egységek ellenértékéért összegyűjtött pénzt a biztosító az eszközalap befektetési stratégiájának megfelelően befekteti. A szerződő számláján nyilvántartott befektetési egységek árfolyama az adott eszközalap befektetési eredményétől – az eszközalapban lévő összes befektetési eszköz aktuális értékétől – függően folyamatosan változik.

Gyakori téves várakozás, hogy a megtakarítási jellegű életbiztosításra, megtakarítási céllal befizetett díjak kizárólag pozitív hozamot érhetnek el. A gyakorlatban, ugyanúgy, mint a befektetési termékeknél, a unit-linked életbiztosítások esetén - az eszközalapok értékváltozása tekintetében - a befektetési kockázatot a szerződő viseli. Eszerint a befektetési egységek értéknövekedésén elért hozamot és a veszteséget is a szerződő realizálja. Ugyanígy az ügyfél felelőssége és kockázata, hogy az egyes eszközalapok árfolyamváltozásait figyelemmel kövesse, és amennyiben a piaci tendenciák és kockázatok alapján úgy ítéli meg, a befektetési egységeit egy másik eszközalap befektetési egységeibe váltsa át. Amennyiben nem teszi és befektetéseit hosszú időn keresztül nem kezeli, úgy csak a jó szerencse kérdése, hogy milyen hozamot, nyereséget vagy veszteséget fog elérni az életbiztosítás lejáratkor. A unit-linked életbiztosítások esetén – a befektetés jellege miatt – sokkal kiszámíthatatlanabb az ügyfélnek járó tényleges szolgáltatási összeg, mint a hagyományos vegyes életbiztosítások esetén. A gyakorlatban az is előfordulhat, hogy az ügyfél a befektetett összegnél kevesebbet kap a lejáratkor. Ez alól csak azok a főként egyszeri díjas életbiztosítások képeznek kivételt, melyek tekintetében maga a szerződés kifejezetten tartalmazza, hogy a biztosító hozam- vagy tőkegaranciát vállal a befizetett biztosítási díj után. Ezen szerződések esetében azonban a biztosító többnyire korlátozza a választható eszközalapok körét, illetve célszerű megvizsgálni a hozam- vagy tőkegarancia számítási módját, vetítési alapját is.

Szintén gyakori vitát okoz az ügyfél és a biztosító között az életbiztosításon érvényesített költségek mértéke, azok számítási módja. Sok esetben a szerződő szem elől téveszti, hogy a befizetett biztosítási díjat gyakran jelentős költségek terhelik, melyek értelemszerűen csökkentik a kifizetendő szolgáltatási vagy visszavásárlási összeget. Az egyik legjelentősebb ilyen tétel a

kockázati életbiztosítás és az esetleges kiegészítő biztosítások (pl. balesetbiztosítási, egészségbiztosítási kockázatok) díja. Mivel életbiztosítási termékről beszélünk, ezért a szerződés kötelező eleme a biztosító életbiztosítási kockázatvállalása. Eszerint a biztosító arra vállal kötelezettséget, hogy a biztosított halála esetén a szerződésben meghatározott szolgáltatást nyújt a kedvezményezett részére, tehát megfizeti részére a kötvényben meghatározott biztosítási összeget és a befektetett díjak aktuális értékét. Ennek ellenértékét képezi a kockázati életbiztosítás díja, amelyet a szerződő köteles megfizetni. A kockázati díj nagysága többek között függ a biztosított életkorától, a választott kiegészítő kockázatok (pl. rettegett betegségek, balesetbiztosítás stb.) körétől és a szerződésben rögzített biztosítási összegtől. Ezt a szerződő fizeti meg oly módon, hogy a biztosító – a levonás időpontjában érvényes árfolyamon számítva – a nyilvántartott befektetési egységekből vonja le a kockázati díj pénzbeli összegének megfelelő mennyiségű befektetési egységet.

A kockázati díj mellett számos, egyéb, a szerződésben meghatározott díj és költség terhelheti az életbiztosítást. Ilyenek lehetnek például az üzletszerzési költségek fedezetéül szolgáló kezdeti vagy szerződéskötési-, az alapkezelői-, az adminisztrációs-, vagy a visszavásárlási költségek, továbbá a vételi és eladási árfolyam-különbözet. Fontos kiemelni, hogy ezek sokszor igen jelentősek lehetnek. A biztosítást terhelő költségek mértékét, a kockázati díjak és a megtakarításra szánt összegek elhatárolását a biztosítási szerződések - a Magyar Nemzeti Bank által meghirdetett etikus életbiztosítási koncepció alapján - egyértelműen és közérthetően kötelesek bemutatni. A befizetett díjakat terhelő költségek megismerésében a teljes költségmutató (TKM) nyújthat segítséget, amely százalékos formában mutatja meg, hogy a felmerülő valamennyi közvetett és közvetlen költségből adódóan mekkora hozamvesztés érheti a szerződőt egy elméleti, költségmentes befektetés hozamához képest.

A unit-linked életbiztosítások költségstruktúrája majd minden esetben kizárólag a közép- vagy hosszútávú befektetési céloknak felel meg. A költségek és elvonások jellemzően a szerződéskötést követő években a legmagasabbak, így az életbiztosítás korai visszavásárlása esetén az ügyfél a szerződést csak jelentős veszteséggel tudja megszüntetni. Ennek megfelelően ez a szerződéstípus a rövidtávú megtakarítási célokra nem alkalmas. Erre figyelemmel – amennyiben fontos a megtakarítás likviditása – meg kell vizsgálni a szerződési feltételekben a visszavásárlási táblázatot, így különösen azt, hogy a szerződéskötést követő hányadik évtől vásárolható vissza a szerződés külön visszavásárlási költség levonása nélkül.

Összességében tehát, egy unit-linked életbiztosítás megkötése előtt kiemelten fontos tanulmányozni a szerződési feltételek költségekre és visszavásárlásra vonatkozó rendelkezéseit és átgondolni, hogy az adott szerződés alkalmas-e a tervezett életbiztosítási és megtakarítási célok megvalósításra. Amennyiben azonban a fogyasztó nem elég körültekintően kötötte meg a szerződést, vagy bármilyen okból meggondolja magát, akkor a biztosító szerződés létrejöttéről szóló tájékoztatásának (általában a kötvény megküldésének vagy átadásának) kézhezvételétől számított harminc napon belül írásbeli nyilatkozattal – indoklás nélkül – felmondhatja a szerződést. Ez esetben a biztosító – az esetleges kötvényesítési költségek elszámolása mellett – köteles az ügyféllel a biztosítási szerződéssel kapcsolatban teljesített befizetésekkel elszámolni.

** A szerző a Magyar Nemzeti Bank mellett működő Pénzügyi Békéltető Testület osztályvezetője*

„Szerkesztett formában megjelent 2024. október 22-én a VG.hu oldalon.”

